

Załącznik do Uchwały nr XIII/104/16
Rady Gminy Osie z dnia 28 czerwca 2016 r.

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY
W GMINIE OSIE
NA LATA 2016-2018

1. Wprowadzenie

Rodzina to podstawowe środowisko, które powinno zapewnić bezpieczeństwo emocjonalne dziecka. Oddziałuje w sposób świadomy i nieświadomy na osobowość dziecka przekazuje mu swój system wartości, tradycje, ukierunkowuje jego aktywność i postępowanie na całe życie. Jest najbardziej stabilnym punktem odniesienia w doświadczeniu dziecka.

Dlatego, jeśli w funkcjonowaniu rodziny pojawiają się dysfunkcje, instytucje i służby zobligowane do wspierania rodziny zobowiązane są do podjęcia na jej rzecz określonych działań. Problemy występujące w rodzinie często są złożone i wymagają interdyscyplinarnych rozwiązań. Choroba alkoholowa, czy pijaństwo rodziców, przemoc w rodzinie, niewydolność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, to główne problemy dezorganizujące życie rodzin, którym często towarzyszy również problem ubóstwa czy długotrwałego bezrobocia.

Rodziny dysfunkcyjne wymagają stałego monitorowania przez pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych, pracowników służby zdrowia, policji, kuratorów sądowych i przedstawicieli innych instytucji, które mają kontakt z rodziną oraz podejmowania działań na rzecz rodziny w oparciu o sprecyzowany plan działania.

Praca z rodziną przedstawicieli służb społecznych powinna być połączona ze wsparciem ze strony środowiska, w tym również bliższych i dalszych krewnych oraz aktywnością własną ze strony rodziny. Ponadto praca z rodziną powinna być prowadzona przez odpowiednio przygotowaną kadrę, kompetentną i obiektywną oraz podejmowana możliwie jak najwcześniej.

Dynamiczne przemiany zachodzące w społeczeństwie polskim, oprócz pozytywnych skutków, powodują także nasilenie się wielu negatywnych zjawisk takich jak: bezrobocie, brak poczucia stabilizacji życiowej i zawodowej, eurosieroctwo, brak poczucia bezpieczeństwa, bezradność opiekuńczo-wychowawcza, patologie, przemoc. Zjawiska te nierzadko prowadzą do rozpadu rodziny, czy też pogłębiają bezradność rodzin w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Pozostawienie rodziny bez odpowiedniego wsparcia i pomocy specjalistycznej powoduje jej postępującą degradację i skutkuje różnorodnymi konsekwencjami, które najbardziej dotyczą dzieci.

Opieka nad dzieckiem i rodziną jest częścią gminnego systemu pomocy społecznej. Aby system wspierania rodziny i dziecka oraz przeciwdziałania przemocy przyniósł pożądane efekty i był zgodny z założeniami ustawowo kierunkami, należy wypracować systemowe rozwiązania dotyczące poprawy sytuacji opiekuńczo-wychowawczej dzieci i młodzieży, a także całych rodzin. Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu swoich funkcji opiekuńczo-wychowawczych polega na planowych działaniach mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do właściwego wypełniania tych funkcji.

2. Uzasadnienie wprowadzenia programu

Zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy należy m.in. opracowanie i realizacja trzyletniego gminnego programu wspierania rodziny.

W świetle założeń ustawy pomoc dziecku i jego rodzinie powinna mieć charakter interdyscyplinarny i być udzielana przez właściwych specjalistów w ramach zintegrowanego lokalnego systemu. Ważne jest, by działania i decyzje względem rodziny były podejmowane przy współpracy wyspecjalizowanych instytucji (pomoc społeczna, szkoła, sąd, policja).

Konsekwencją powyższego zapisu jest wprowadzenie trzyletniego programu wspierania rodziny w Gminie Osie na lata 2016-2018. Priorytetem będzie stworzenie działań profilaktycznych i osłonowych tak aby zapobiec marginalizacji i społecznemu wykluczeniu mieszkańców. Świadczenie wsparcia dla rodzin zagrożonych społecznym obniżeniem standardu życia ma dać poczucie bezpieczeństwa i gwarancje wsparcia instytucjonalnego. Każdy świadczeniobiorca powinien mieć zapewnione wsparcie i posiadać pewność, że może je otrzymać w instytucjach do tego celu powołanych.

Działania na rzecz rodziny to czynności skierowane do poszczególnych jej członków oraz kampanie prowadzone na rzecz wspólnoty. Podstawowym założeniem Gminnego Programu Wspierania Rodziny jest utworzenie spójnego systemu wsparcia rodzin i dzieci przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, mających na celu przywrócenie im zdolności do wypełniania tych ról, poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci.

Realizowane w ramach programu zadania koncentrować się będą nie tylko na dziecku, ale na całej rodzinie również w sytuacjach, gdy dziecko zostanie umieszczone poza rodziną biologiczną. Ma to na celu pomoc w odzyskaniu przez rodziców funkcji opiekuńczych tj. umożliwienie dziecku powrotu do środowiska rodzinnego. Przyjęte w ramach Programu zadania są spójne zarówno z ustawą z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej¹ ustawą z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej², ustawą z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie³ oraz ustawą z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.⁴

3. Diagnoza społeczna w gminie Osie

Demograficznie jesteśmy gminą w której w minimalny ale sukcesywnie zwiększa się liczba mieszkańców; jak w 2013 roku zameldowanych było 5443 osób to w 2015 roku zwiększyliśmy zameldowanie do 5466.

Najliczniejszą grupę stanowią kobiety 2857, mężczyźni 2609, w gminie Osie zamieszkuje 1161 osób w wieku przedprodukcyjnym, 3417 osób w wieku produkcyjnym 891 w wieku poprodukcyjnym.

Na rynku pracy 206 osób jest zarejestrowanych jako bezrobotne w tym 106 długotrwale, 36 z prawem do zasiłku.

Diagnoza lokalna dotycząca dysfunkcjonalności rodzin w zakresie pełnienia funkcji opiekuńczo-wychowawczych została dokonana w oparciu o dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Osiu wg stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku.

¹ Dz. U. 2015. 163

² Dz. U. 2016. 575

³ Dz. U. 2015. 1390

⁴ Dz. U. 2016. 487

Pod opieką pracowników socjalnych znajduje się 588 osób z czego 150 stanowią dzieci rodzin korzystających ze wsparcia pomocy społecznej.

Liczba dzieci w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
razem	99	432
1	27	79
2	39	158
3	18	93
4	11	69
5	3	21
6	1	8
9	1	11

Główną przesłanką przyznania świadczeń z pomocy społecznej jest niski dochód spowodowany najczęściej bezrobociem oraz innymi przyczynami powodującymi dysfunkcjonalność rodzin co przedstawia to poniższa tabela:

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie
Bezrobocie	92	276
Niepełnosprawność	92	210
Długotrwała lub ciężka choroba	65	150
Bezradność w sprawach opiek-wych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	26	107
Potrzeba ochrony macierzyństwa rodziny wielodzietne i niepełne	18	112
Przemoc w rodzinie i alkoholizm	29	74
Pomoc osobom po opuszczeniu zakładów karnych	2	7

Powyższe dane wskazują na spadek liczby rodzin korzystających ze wsparcia finansowego GOPS Osie, jednakże zauważyć można wzrost rodzin z diagnozą alkoholizmu, jak i wzrost ujawnionej przemocy domowej w tym również wobec dzieci.

Opierając się na założeniach ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej w naszej gminie z dniem 3 czerwca 2013 roku zatrudniono asystenta rodziny. Rolę tą pełni osoba z wykształceniem pedagogicznym.

Wsparciem asystenta rodziny w gminie objętych zostało 17 rodzin. Rola asystenta rodziny zaczyna się już na etapie profilaktyki i polega na aktywnym wspieraniu rodziny. Zadaniem asystenta jest kompleksowe wspieranie rodzin wychowujących dzieci, zagrożonych różnymi dysfunkcjami. Asystent reaguje na sygnały wskazujące na powstawanie w rodzinie problemów związanych z jej prawidłowym funkcjonowaniem. Celem pracy asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowanie dzieci. Jej głównym zadaniem jest podejmowanie działań zmierzających do niedopuszczenia oddzielenia dzieci od rodziny.

Gdy dochodzi do sytuacji, w której rodzice zostają trwale lub czasowo pozbawienie praw rodzicielskich lub władza ta została ograniczona, sąd postanawia o ustanowieniu nad dzieckiem pieczy zastępczej i umieszczenie dziecka poza rodziną biologiczną. Obecnie 5 dzieci z terenu gminy jest umieszczonych w pieczy zastępczej w tym 4 w rodzinach zastępczych i 1 w placówce opiekuńczo-wychowawczej. Do zadań gminy w myśl ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej należy ponoszenie częściowych wydatków związanych z pobytem dziecka w wyżej wskazanych formach pieczy zastępczej.

Ważnym instrumentem polityki edukacyjnej i integracyjnej oraz wyrównywania szans rozwojowych jest edukacja. Dlatego też placówki oświatowe w ramach swojej działalności realizują szereg działań edukacyjnych, wychowawczych, uzupełniających brakującą wiedzę a także działań rozwijających zdolności i zainteresowania uczniów. Liczba dzieci i uczniów uczęszczających do placówek oświatowych w gminie Osie uczęszcza 680 dzieci oraz 78 do przedszkola publicznego w Osiu.

Dzieci wychowywane w rodzinach dysfunkcyjnych, w których dominuje niedostatek doświadczają różnorodnych napięć oraz kryzysów, które mają bezpośredni wpływ na ich funkcjonowanie w środowisku lokalnym oraz szkolnym. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Osiu w celu redukcji oraz ograniczenia negatywnych wpływów powyższych sytuacji na dziecko, udziela, dzieciom objętym wychowaniem i edukacją od przedszkola do szkoły ponadgimnazjalnej bezpłatnych obiadów w stołówkach szkolnych, w minionym roku korzystało 141 dzieci, przyznaje stypendia szkolne które otrzymało 192 dzieci, 40 dzieci z rodzin zagrożonych alkoholizmem wyjechało na bezpłatne kolonie letnie, 435 dzieci pobiera zasiłki rodzinne.

Od 1 kwietnia 2016 roku rodziny otrzymały wsparcie finansowe w wysokości 500zł na każde dziecko, na dzień 31 maja złożono 443 wniosków na 628 dzieci.

Oprócz powyższego wsparcia rodziny mają również możliwość skorzystania z „Karty Dużej Rodzin” upoważniających każdego członka rodziny wielodzietnej do szeregu zniżek oraz dodatkowych uprawnień. Jej posiadacze mają możliwość korzystania z katalogu ofert handlowych, kulturalnych i rekreacyjnych. Na dzień 31 maja 2016 roku wniosek o wydanie Karty Rodziny złożyło 36 rodzin dla 176 uprawnionych.

4. Adresaci Programu

Rodziny wychowujące dzieci, oraz przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, rodziny dotknięte przemocą, problemem uzależnień, zagrożone ubóstwem z terenu gminy Osie.

5. Realizacja Programu

Realizacja Programu obejmuje lata 2016-2018, poprzez koordynowanie i organizowanie działań oraz inicjowanie nowych rozwiązań w ramach zadań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Osiu.

W szczególności poprzez :

- diagnozowanie problemów rodziny i dziecka,
- podejmowanie działań w środowisku, inicjowanie interwencji w uzasadnionych przypadkach,
- opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym,
- monitorowanie sytuacji rodzin, zwłaszcza niewydolnych w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, uzależnionych, stosujących przemoc

6. Cele programu

6.1. Cel główny :

Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu swoich funkcji, związanych z opieką, wychowaniem i skuteczną ochroną dzieci oraz profilaktyka środowiska lokalnego w zakresie promowania społecznie pożądanego modelu rodziny.

6.2 Cele szczegółowe :

1. Wsparcie materialne ubogich rodzin z dziećmi zagrożonych bezradnością ;
2. Wsparcie rodzin zagrożonych patologią, rodzin dysfunkcyjnych w rozwiązywaniu ich problemów życiowych oraz wzmocnienie zasobów tkwiących w rodzinach ;
3. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.

7. Zadanie realizowane w ramach programu

7.1 Cel Szczegółowy I : Wsparcie materialne ubogich rodzin z dzieci zagrożonych bezradnością.

Zadania	Realizatorzy/Partnerzy	Planowany termin realizacji
Świadczenie pomocy społecznej rodzinom, żyjącym w trudnych warunkach materialnych	GOPS	2016-2018
Pomoc w dostępie dzieci z rodzin wieloproblemowych do przedszkoli	Urząd Gminy, Szkoły, GOPS	2016-2018
Zapewnienie dzieciom i młodzieży z ubogich rodzin posiłków w szkole i przedszkolu	GOPS, Urząd Gminy, Szkoły, Przedszkole	2016-2018
Artykuły szkolne i Pomoc w zaopatrzeniu dzieci i młodzieży w podręczniki	Urząd Gminy, GOPS, Szkoły	2016-2018
Udzielenie dzieciom i młodzieży stypendiów i zasiłków szkolnych	Urząd Gminy	2016-2018
Współorganizowanie wypoczynku dzieciom i młodzieży z ubogich rodzin	Urząd Gminy, Szkoły, GOK, GOPS	2016-2018
Organizacja wypoczynku letniego w formie kolonii z programem profilaktyki dla dzieci z rodzin dotkniętych problemem alkoholizmu	Urząd Gminy, GOPS	2016-2018
Współpraca z instytucjami i organizacjami z poza terenu gminy zajmującymi się pomocą rodzinie	GOPS, GKRPA, Policja, Szkoły, PCPR, PUP, organizacje pozarządowe	2016-2018

7.2 Cel szczegółowy II : Wspieranie rodzin zagrożonych patologią, rodzin dysfunkcyjnych w rozwiązywaniu ich problemów życiowych oraz wzmocnienie zasobów tkwiących w rodzinach.

Zadania	Realizatorzy/Partnerzy	Planowany termin realizacji
Systematyczna praca socjalna z rodzinami z problemem opiekuńczo-wychowawczym polegająca m in. na diagnozie deficytów w zakresie pełnienia ról rodzicielskich, wydolności opiekuńczo-wychowawczej, zaniedbań względem dzieci oraz ocenie sytuacji dziecka w rodzinie, środowisku szkolnym i	GOPS	2016-2018

rówieśniczym		
Rozbudowa sieci poradnictwa rodzinnego oraz prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień od alkoholu i od innych środków psychoaktywnych	GOPS, GKRPA, Szkoły	2016-2018
Promocja i realizacja programów profilaktycznych, terapeutycznych, psychoedukacyjnych, skierowanych do rodziców i dzieci	GOPS, GKRPA, Szkoły	2016-2018
Zapewnienie rodzinom z problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych pomocy asystenta rodziny	GOPS	2016-2018
Działania korekcyjno-edukacyjne mające na celu ograniczenie przemocy w rodzinie skierowane do potencjalnych sprawców przemocy w rodzinie	GOPS, GZI, PCPR, organizacje pozarządowe	2016-2018
Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez rozwój placówek wsparcia dziennego, świetlic środowiskowych oraz poprzez sport, rekreację i kulturę	GKRPA, GOK, Szkoły	2016-2018
Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, przestępczości i uzależnieniom wśród dzieci i młodzieży	GOPS, Policja, GOK, Szkoły, GKRPA	2016-2018
Organizacja grup wsparcia i grup samopomocowych dla rodzin z problemami wychowawczymi	GOPS, GKRPA	2016-2018
Współpraca z podmiotami pracującymi na rzecz rodziny z poza terenu gminy w zakresie kreowania i upowszechniania pozytywnych wzorców funkcjonowania rodziny	GOPS, GKRPA, Policja, Szkoły, PCPR, PUP, organizacje pozarządowe	2016-2018

7.3 Cel szczegółowy III : Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.

Zadania	Realizatorzy/Partnerzy	Planowany termin realizacji
Współpraca ze szkołami w zakresie rozwiązywania problemów wychowawczych	GOPS	2016-2018
Wspieranie dzieci z rodzin nie posiadających możliwości finansowych w rozwiązywaniu uzdolnień	GOPS, Urząd Gminy, Szkoły	2016-2018
Rozwój i wzbogacanie istniejących programów profilaktycznych i edukacyjnych	GOPS, Szkoły, Policja, Urząd Gminy	2016-2018
Promowanie aktywności młodego pokolenia, poprzez wspieranie idei wolontariatu oraz inicjowanie programów wyłaniania liderów młodzieżowych w różnych sferach życia publicznego	GOPS, Szkoły, GOK	2016-2018
Organizowanie zajęć pozalekcyjnych i pozaedukacyjnych	Szkoły, GOK	2016-2018
Uświadamianie rodzicom i opiekunom potrzeb edukacyjnych dzieci i młodzieży	GOPS, Szkoły	2016-2018

8. Źródła finansowanie

- budżet gminy
- budżet państwa
- inne źródła

9. Partnerzy

- Urząd Gminy w Osiu
- Zespół Interdyscyplinarny
- GKRPA
- Policja
- Placówki Oświatowe
- PCPR w Świeciu
- Sąd Rejonowy
- Placówki Służby Zdrowia
- inne organizacje i instytucje

10. Zakładane efekty realizacji programu

Realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny ma na celu uświadomienie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, że ich sytuacja nie musi być trwała. Spodziewanym efektem realizacji programu ma być polepszenie sytuacji dziecka i rodziny, wzmocnienie lub przywrócenie poczucia bezpieczeństwa socjalnego, ograniczenie zjawiska niedostosowania społecznego, zminimalizowania negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny i dziecka.

11. Monitorowanie i ewaluacja programu

Program będzie koordynowany przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Osiu. W ramach jego realizacji będą gromadzone informacje, które pozwolą na ocenę postępów, wskażą dalsze potrzeby i rekonstruuja działania, które mają dać informację zwrotną pozwalającą na określenie i wprowadzenie dodatkowych zmian w programie.

Kontynuowana będzie współpraca pomiędzy instytucjami, organizacjami, fundacjami, stowarzyszeniami w celu zapewnienia najlepszego efektu podjętych inicjatyw.

Gminny Program Wspierania Rodziny jest dokumentem otwartym i długofalowym. Będzie podlegał ewaluacji i monitoringowi w zależności od występujących potrzeb rozpoznawanych i ustalanych przez podmioty zajmujące się problemem rodziny.

Ewaluacja będzie miała charakter usprawniający i wskazujący kierunki ewentualnych zmian w zapisach programowych. Pozwoli na sprawdzenie efektywności i skuteczności przyjętych założeń oraz sposobu wydatkowania środków przeznaczonych na ich realizację.

Monitoring pozwoli na analizę i ocenę zabranych informacji i planowanie dalszych działań oraz doskonalenie dotychczas ustalonych.

Wskaźnikami osiągnięcia poszczególnych celów szczegółowych będą dane liczbowe pozyskane w ramach realizacji poszczególnych działań.

W terminie do 31 marca każdego roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Osiu przedstawi Wójtowi Gminy roczną ocenę działań programu oraz potrzeby związane z realizacją programu.

12. Podsumowanie

Gminny Program Wspierania Rodziny w Osiu na lata 2016-2018 jest zgodny z kierunkiem i działaniami określonym w Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Osie. Rolą programu jest stworzenie poczucia odpowiedzialności w rodzinach, aby przy wykorzystaniu swojego własnego potencjału rozwiązywały problemy, a tym samym wychodziły z kryzysu w jakim się znalazły przy ścisłej współpracy z instytucjami działającymi na rzecz rodziny na terenie gminy Osie.